

Палій Олег,
студент 2 року навчання ОС «Магістр»
економічного факультету зі спеціальності 051 «Економіка»
Науковий керівник: **Волощук К.Б.,**
д.е.н., професор, завідувач кафедри економіки,
підприємництва, торгівлі та біржової діяльності
Подільський державний аграрно-технічний університет
м. Кам'янець-Подільський

ОСОБЛИВОСТІ АГРОБІЗНЕСУ ТА ПІДПРИЄМНИЦТВА

Формування й удосконалення організаційно-економічного механізму розвитку агробізнесу має базуватися на розкритті сутності самого поняття "агробізнес". Аграрний бізнес – це особлива підсистема економічних відносин, що склалася в аграрному секторі розвинених країн внаслідок злиття аграрного, промислового і торгового капіталу у процесі поглиблення інтеграційних зв'язків між сільським господарством та промисловістю (вертикальної інтеграції).

Виникнення концепції "аграрного бізнесу" припадає на кінець 50-х років минулого століття в країнах Західної Європи та США. Концепція була розроблена в працях американських дослідників Дж. Девіса і Р. Голдберга. Вони визначили агробізнес, як суму всіх операцій пов'язаних з виробництвом, зберіганням, транспортуванням, переробкою і розподілом сільськогосподарської продукції та наданням послуг у сфері ресурсного забезпечення сільського господарства [7].

Британська енциклопедія визначає агробізнес як частину сучасної економіки, яка охоплює виробництво, переробку й дистрибуцію продуктів харчування та іншої продукції сільськогосподарського походження. Заслуговує на увагу бачення моделі агробізнесу А. Хоскінгом. По-перше, виділяють макросередовище агробізнесу, яке представляє сфери діяльності бізнесу – економічні, правові, політичні, соціально-культурні, технологічні, фізичні чи географічні умови діяльності. По-друге, – мікросередовище агробізнесу, яке тісно пов'язане з інституційною системою. Воно представляє органічно поєднану модель взаємодії шести основних функцій бізнесу із

зовнішніми блоками, а саме: 1) ведення фінансів і обліку – з блоком "ринок грошей, банки, інвестори"; 2) управління кадрами – з ринком робочої сили; 3) матеріально-технічне забезпечення – з ринком сировини, добрив, насіння, машин, енергетичних ресурсів; 4) маркетингу – з діяльністю інститутів розподілу, агентів з маркетингу, реклами. Ці підсистеми забезпечують життєдіяльність п'ятої функції – виробничої. Організацію і координацію оптимальної діяльності забезпечує шоста функція – функція менеджменту [6].

В економічній літературі країн ЄС, крім поняття "агробізнес", трапляються і такі поняття, як "харчовий (продовольчий) сектор", "продовольча система", які вживаються як синоніми. Під усіма цими поняттями мається на увазі сукупність взаємопов'язаних галузей з виробництва і забезпечення населення продуктами харчування, починаючи із сільського господарства і закінчуючи доведенням готових продуктів до споживача. Головними ланками продовольчого господарства, чи агробізнесу, є сільське господарство, харчова промисловість, гуртова торгівля, роздрібна торгівля, громадське харчування.

Таким чином, можна визначити, що концепція "агробізнесу" розвинутих країн побудована на трисферній моделі агропромислового комплексу. I сфера – фондоутворювальні виробництва (висхідний сектор), II сфера – сільське господарство, III сфера – переробка сільськогосподарської сировини, зберігання, транспортування і збут готової продукції (низхідний сектор). Отже, поняття "агробізнес", по суті, охоплює всі функції, які включає термін "агропромисловий комплекс", проте характеризується зовсім іншим типом економічних взаємовідносин.

Новизна економічних відносин в агробізнесі полягає у зміщенні акцентів з виробництва і виробничих відносин з сільського господарства та його економіки на цілий "продуктовий ланцюг" та маркетинг. Аналогічні визначення поняття "агробізнесу" можна знайти і у вітчизняних авторів. Так, В.Ф.Семенов, І.Ю.Сіваченко, В.П. Федоряк та ін. вважають, що агробізнес –

це форма підприємницької діяльності у сфері виробництва засобів виробництва для аграрного сектора, у сільськогосподарському виробництві, у сфері переробки і реалізації продукції, агросервісного обслуговування виробників. Крім того, автори стверджують, що до аграрного бізнесу залучається все населення, коли розраховує витрати на продукти харчування [3].

Інші вітчизняні автори (Г.О. Андрусенко, В.П. Мартянов, В.Д. Савченко, М.А. Садиков) стверджують, що агробізнес – це економічні відносини між людьми з приводу організації власної справи, пов'язаної з використанням землі з метою отримання прибутку [1]. На думку Р. Слав'юка, аграрний бізнес – це справа, організована й оформлена юридично одним чи декількома ефективними власниками у сфері виробництва сільськогосподарської продукції, її переробки, реалізації, а також у сфері агросервісного обслуговування процесу сільськогосподарського виробництва з метою отримання прибутку. Ефективним власником автор вважає тих підприємців, які безпосередньо, а не опосередковано беруть участь в організації бізнесу і ставлять особисті доходи в залежність від фінансових результатів діяльності створеної ними підприємницької структури [5].

Мостовий Г.І. визначає агробізнес як форму господарювання в аграрному секторі або як комплекс видів підприємницької діяльності, пов'язаних з виробництвом сільськогосподарської продукції, її зберіганням, транспортуванням, переробкою і доведенням до споживача, а також з виробництвом засобів виробництва для сільського господарства [2]. Сіваченко І.Ю. виділяє також різні рівні функціонування агробізнесу: перший рівень – агробізнес у фермерських господарствах, кооперативах, агропромислових об'єднаннях; другий рівень – агробізнес у масштабі національної економіки країни; третій рівень – агробізнес у міжнародному масштабі. На практиці, як стверджує автор, усі три рівні агробізнесу взаємопов'язані [4].

Міжнародна система бізнесу, за визначенням автора, являє собою багатогалузевий та багатофункціональний глобальний комплекс, в якому поєднуються виробництво, зберігання, транспортування та реалізація продовольчої продукції у світовому масштабі. Економічні відносини в цьому комплексі формуються на основі міжнародного поділу праці та глобалізації регіональних продовольчих ринків. Найчастіше в сучасній економічній літературі агробізнес визначається як: окрема складова народного господарства – група галузей економіки; вид діяльності суб'єктів підприємництва; галузь знань та наукових досліджень.

Агробізнес як складова економіки – це взаємно поєднані види діяльності учасників аграрного ринку, які безпосередньо або опосередковано беруть участь у виробництві кінцевих продуктів харчування і які пов'язані між собою "продуктово-споживчим ланцюгом" (рис. 1) .

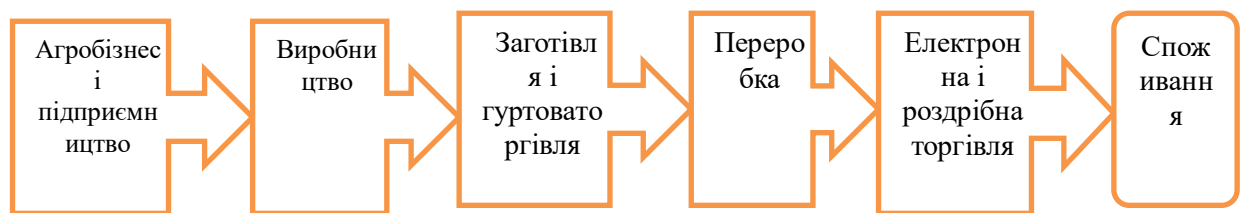

Рис. 1. Схема продуктово-споживчого ланцюга

Мета аграрного підприємництва – одержання доходу від організаційної структури господарювання і економії за рахунок масштабу сільськогосподарського виробництва і збуту, який ця структура забезпечує. Основними його чинниками є: потенційна роль і обов'язки власника, наявність робочої сили та початкового капіталу, матеріальні ресурси, продуктивність сільськогосподарської техніки, реалізація функцій планування, обліку та аналізу руху коштів. В аграрному секторі України для розвитку підприємництва існує великий потенціал: зростання безробіття; незаповнені ніші в ринковому просторі з надання послуг населенню, потреба національної економіки в нових діях і підходах щодо виходу її з кризи; необхідність розробки і впровадження новацій в аграрне виробництво.

В умовах ринкових відносин аграрне підприємництво має велике значення для структурної трансформації економіки, розвитку вітчизняного товаровиробництва, конкуренції, підвищення рівня зайнятості сільського населення. За сучасних умов бізнесмени та бізнес-формування, підприємництво стають основною рушійною силою агропромислового виробництва. Від їх підприємницької активності та ініціативи значною мірою залежать подолання аграрної кризи та динамічний розвиток сільського господарства України. Підприємницька функція на мікрорівні реалізується в різних організаційних формах діяльності. На основі запровадження у виробництво новацій забезпечується динамічність (рух у певному напрямку, заданому споживачами) сільськогосподарських підприємств різних форм власності, що є основною ознакою віднесення їх до підприємницьких, збільшення частки їх продукції на ринку, у тому числі за рахунок поєднання сільськогосподарського виробництва з іншими видами діяльності.

Розрізняють виробниче, комерційне, фінансове, інноваційне підприємництво як складові підприємницького бізнесу. Виробниче підприємництво представлене на аграрному ринку різними товариствами, фермерськими господарствами, кооперативами і фірмами з виробництва товарів, переробки сільськогосподарської продукції. Комерційне підприємництво охоплює електронну комерцію, заклади торгівлі і збуту. Фінансове підприємництво поширюється завдяки банкам, кредитним спілкам і кооперативам та фондовим біржам. Усі ці види діяльності є підприємництвом на різних стадіях обороту продукту або коштів.

Агробізнес як галузь знань і наукових досліджень забезпечує оцінку потенціалу, методику впровадження і реалізації підприємницьких ініціатив.

Отже, усі сучасні визначення агробізнесу підкреслюють, що:

- структурно агробізнес – це сукупність суб'єктів підприємницької діяльності, які діють в аграрному секторі економіки країни. Сюди входить підприємницька діяльність у виробництві засобів виробництва для сільського господарства; власне сільськогосподарське виробництво; зберігання,

транспортування і переробка сільськогосподарської продукції та торгівля як сировиною, так і переробленою продукцією.

- функціонально агробізнес – це новий тип економічних відносин між суб'єктами аграрного ринку, що характеризуються взаємовигідною співпрацею з врахуванням економічних інтересів усіх його учасників.

Таким чином можна зробити висновок, що агробізнес слід розглядати як найбільш прогресивну і високоефективну форму спільної організації виробництва, переробки і реалізації продовольства, в якій усі його галузі заінтегровані в одній структурно завершеній, збалансованій, технологічно, економічно та організаційно пов'язаній системі, основне завдання якої полягає в максимальному забезпеченні сировиною та населення продовольчими товарами.

Список використаних джерел

1. Андрусенко Г.О., Мартянов В.П. та ін. Організація агробізнесу і підприємництва: Навч. посібник / За ред. В.П. Мартянова; Харк. держ. аграр.ун-т ім. В.В.Докучаєва. Харків, 1998. 280с.
2. Мостовий Г.І. Агробізнес: державне регулювання: Монографія. Харків: Основа, 2002. 300 с.
3. Семенов В.Ф., Сіваченко І.Ю., Федоряк В.П. Загальний курс агробізнесу: Навч.посібник / За ред. В.Ф. Семенова, І.Ю. Сіваченка. К.: Т-во "Знання", КОО, 2000. 301 с.
4. Сіваченко І.Ю. Міжнародний агробізнес: Навч. посібник. К.: ЦУЛ, 2003. 208 с.
5. Слав'юк Р. Суть, природа та інтегральні форми реалізації аграрного бізнесу // Вісник Львів. держ. аграр. ун-ту: Економіка АПК. 2001. № 8. С. 86-92.
6. Формирование межгосударственных интегрированных объединений: методология и практика / Л.И. Абалкин, А.С. Заси, А.Г. Зельднер и др. М., 2001. 274 с.

7. Devis S.H. and Goldberg P.A. A concept of agribusiness. Boston Mass: Harvard Univ. 1957.

Панасенко Вікторія
студентка 1 курсу спеціальності
211 «Ветеринарна медицина»
Науковий керівник: **Гаврилюк В.М.**
к. е. н., асистент кафедри математичних
дисциплін, інформатики і моделювання
Подільський державний аграрно-технічний університет,
м. Кам'янець-Подільський

ЗАСТОСУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ТВАРИНИЦТВІ

Продукція тваринництва займає значний відсоток у структурі харчування населення, заготівлі і реалізації товарів. Її величина залежить не тільки від індивідуальних зусиль фермерів чи колективних сільськогосподарських підприємств з безпосереднього вирощування тварин і одержування від них продукції, але і від зусиль щодо виведення і поширення високопродуктивного поголів'я, якісної селекції, раціональної годівлі.

Останнім часом успіх багатьох видів діяльності людей значною мірою залежить від рівня комп'ютеризації розрахунків у сфері їх діяльності. Це стосується і галузі тваринництва.

Використання комп'ютерів у селекційній роботі дозволяє оперативно збирати й оброблювати великий обсяг інформації для оцінки і відбору за кращими репродуктивними показниками плідників і маточного поголів'я тварин. Велику роботу у цьому напрямі було проведено в період масового створення АСУ на базі великих ЕОМ. Найвідомішою системою того періоду була система для молочного скотарства „Селекс”. Пізніше ця система під назвою „Селекс-Мікро” була адаптована для персональних ЕОМ, але через високу вартість широкого розповсюдження не набула. Практично в Україні використовується тільки розроблена система СУМС „Інтесел ОРСЕК” . Вона